משנתנו דקתני ברישא [פסח שנשחט שלא לשמו בשבת חייב]

מדקתני חייב אלמא פסול הוא

במאי עסקינן-אילימא בטועה, שמעת מינה *עקירה* בטעות הויא עקירה? אלא בעוקר, אימא סיפא ושאר כל הזבחים ששחטן לשום הפסח: אם אינן ראויין חייב, אם ראויין הן: ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר ואי בעוקר מה לי ראויין מה לי שאינן ראויין, אלא פשיטא בטועה, רישא בעוקר וסיפא בטועה? א"ר אבין אין *רישא בעוקר וסיפא בטועה, אשכחיה רב יצחק בר יוסף לר' אבהו דהוה קאי *באוכלוסא דאינשי, א"ל מתניתין מאי? א"ל רישא בעוקר וסיפא בטועה, תנא מיניה *ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנחא בכיסיה, תנן א"ר אליעזר מה אם פסח שמותר לשמו כששינה את שמו חייב, זבחים שהן אסורין לשמן, כששינה את שמן אינו דין שיהא חייב ואם איתא, הא לא דמי: דרישא בעוקר, וסיפא בטועה? לר' אליעזר לא שני ליה, לר' יהושע דשני ליה (א) לישני ליה: (הכי) הכי קאמר ליה לדידי לא דמי: רישא בעוקר וסיפא בטועה, לדידך-לא, אם אמרת בפסח ששינה את שמו לדבר האסור תאמר בזבחים ששינה את שמן לדבר המותר, א"ל רבי אליעזר אימורי ציבור יוכיחו שהן מותרין לשמן והשוחט לשמן חייב, אמר לו רבי יהושע לא, אם אמרת באימורי ציבור שכן יש להן קצבה תאמר בפסח שאין לו קצבה למימרא דכל היכא דאית ליה קצבה מחייב רבי יהושע והרי תינוקות דיש להן קצבה *ותנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד למולו אחר השבת ואחד למולו בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב. אחד למולו בע"ש ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ע"ש בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר: א"ר אמי הכא במאי עסקינן כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת דאיכא הך דשבת דטריד ביה, הכא כגון שקדם ושחטינהו לאימורי ציבור ברישא, א"ה *הכי רבי מאיר אומר אף השוחט לשם אימורי ציבור פטור אע"ג דקדים ושחטינהו לאימורי ציבור ברישא *והתניא רבי חייא [מאבל ערב] א"ר מאיר לא נחלקו ר' אליעזר ורבי יהושע על שהיו לו שני תינוקות אחד למול ערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת דחייב על מה נחלקו על שהיו לו שני תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת *דר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר והסברא מה התם דלא עביד מצוה פטר רבי יהושע, היכא דקא עביד מצוה מחייב? אמרי דבי רבי ינאי רישא כגון שקדם ומל של שבת בערב שבת

שלא

אי נימא בטועה · כסבור שהוא זבח אחר : **שמעת מינה** · מדקתני חייב אלמא פסול הוא : **עקירה בטעות** · שלא נתכוון לעקור שם פסח ממנו הויא עקירה כעוקר מדעת : **מה לי שאינן ראויין** · עוקר לאו טועה בדבר מצוה הוא ואמאי פטר ליה ר' יהושע בראויין והלא לא טעה בו, שיודע שאינו פסח : **רישא** · הפסח ששחטו : **סיפא** · ושאר כל הזבחים : **אוכלוסא** · חבורה גדולה מאד : **הא לא דמי** · רישא לסיפא, דרישא בעוקר ולאו טועה הוא : **לר"א** · דלאין האי ק"ו לא שאני ליה בין עוקר לטועה : **ולוקמי' ר' יהושע דשני ליה** · לימא ליה דלא דמי טועה לעוקר אמאי אהדר ליה טעמא משום ששינה בדבר האסור כו' : **בפסח שאין לו קצבה** · אין חשבון לפסחים וזה שמצא טלה זה עומד בעזרה כסבור שהוא אבוד מבעליו ושחטו לשם מי שהוא : **תינוקות דיש להן קצבה** · מי שיש לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול באחד בשבת יודע הוא שאין לו למול בשבת אלא אחד : **ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב** · דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה הוא דעדיין לא הגיע זמנו ומודה רבי יהושע דחייב : **את של ערב שבת בשבת** · קסבור שהוא של שבת וזה של ערב שבת היה אתמול חולה או שנאנס, ומילה שלא בזמנה אינה דוחה את השבת דהואיל ועבר זמנה ימתין עד למחר : **ר' אליעזר מחייב חטאת** · דלית ליה טועה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור' : **רבי יהושע פוטר** · דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור ואע"ג דחילל שבת ועשה שלא כדת מכל מקום מצות מילה קיים, והכא נמי אע"ג דאית להו קצבה ליפטר דמכל מקום עשה מצוה דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשירין וזה שמצא זבח אחד בעזרה ושחטו לשם תמידי ציבור כשר לזבחו הראשון : **הכא במאי עסקינן כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת** · בשעה שמל את זה עדיין שניהן עומדים דמשום הכי פטור דטרוד היה באחד מהן דיודע הוא שהיום חובת האחד עליו ומתני' כגון דקדים ושחטינהו לאימורי צבור דהשתא לא הוה טרוד ועסוק בשחיטתן : **ואע"ג כו'** · בתמיה : [**מאבל ערב** · שם מקום]: **ושכח ומל את של ערב שבת בשבת דחייב** · ואע"ג דעשה מצוה : **על מה נחלקו כו'** · וקס"ד השתא ברישא מחייב ר' מאיר כשמל את שניהם ע"י [שסבור] שניהן כבר הגיע זמנן ומל של שבת תחלה שזמנו היום ואחר כך מל את של אתמול, ואף על גב דעשה מצוה כיון דלא רמיא טירדא עליה בתר דמהליה לשל שבת, לאו טועה בדבר מצוה הוא, וסיפא פטור משום דטריד בשל שבת והוחלף לו של מחר דהא ודאי לא קאמר שמל את שניהם דהא לא טעי בהכי אלמא היכא דלא טריד האידנא לר"מ חייב : **והסברא** · דטעמא משום הכי הוא השתא סיפא דלא עבד מצוה דעדיין לא הגיע זמנו, פטור, רישא דעבד מצוה מחייב : **אמרי דבי ר' ינאי רישא כגון** · שנתחלף לו אתמול של שבת בערב שבת ומלו בערב שבת ועדיין לא נודע טעותו וסבור שזה העומד של שבת הוא ואע"ג דטריד ביה דרמיא מצוה עליה כפי מחשבתו וגם עשה מצוה אפילו הכי חייב משום דלא ניתנה שבת לידחות אלא וסיפא ניתנה שבת לידחות אלא של שבת וטעה בדבר מצוה פטור ואפילו לא עשה מצוה לרבי מאיר פטור, והשוחט לשם אימורי צבור ניתנה שבת לידחות אלא קרבן צבור ואע"ג דקדים שחטינהו לאימורי צבור הרי שכח וע"י שטרוד בזבח זה בימים שעברו ויודע שזבח זה עומד ליקרב נבהל ושכח שכבר נשחטו אימורי צבור ושחטן לשמן :

ואחד

שמעת מינה עקירה בטעות הויא עקירה. ואומר ר"י דפלוגתא היא בהתכלת (מנחות מט:): **הא** לא דמי רישא בעוקר כו' · ומאי קאמר ר' יהושע שכן שינה שמו בדבר האסור אפילו שינה שמו לדבר המותר נמי חייב כיון שהוא עוקר :

לרבי יהושע דשני ליה לימא ליה הכי · תימה לרשב"א הא אפי' אי מוקמי' כולה בטועה ע"כ רבי יהושע לדבריו דרבי אליעזר קאמר דלדידיה רישא אפילו שינה לדבר המותר חייב כיון דלא עשה מצוה דמתני' מוקמי' בגמרא כרבי שמעון דאית ליה היכא דלא עשה מצוה חייב לרבי יהושע בפרק רבי אליעזר דמילה בסופו (שבת קלז.) דאמר רבי שמעון לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על ב' תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת דחייב משום דלא עשה מצוה א"כ מה שהוצרך לומר דרישא משום דשינה לדבר האסור היינו לדברי רבי אליעזר דלרבי אליעזר בסיפא נמי לא עשה מצוה דפסל לעיל אחרים לשם פסח ואומר ר"י דבכמה מקומות אלי למימר וליטעמיך ולא קאמר ועוד דלא דמי לתינוקות דהתם ודאי חייב כשמל של אחר השבת בשבת לפי שלא עשה מצוה וגם לא ניתנה שבת לידחות אלא אותו תינוק אבל פסח ששינה לדבר המותר פטור כיון שניתנה שבת לידחות אלא אותו פסח אם היה שוחטו לשמו :

לדידך לא אם אמרת בפסח כו' · תימה לרשב"א מה משיב ר' יהושע לדברי ר' אליעזר תאמר בזבחים ששינה שמן לדבר המותר כיון לר' אליעזר לא שני בין עוקר לטועה מה מועיל מה ששינה לדבר המותר הלא לר' יהושע עוקר לדבר המותר חייב ה"ה טועה לר' אליעזר ומפרש דה"ק ר' יהושע לר' אליעזר נהי דלא שני לך בין עוקר לטועה מ"מ יש לחלק דרישא תרתי לגריעותא עוקר ולדבר האסור וסיפא תרתי למיבותא דטועה ולדבר המותר:

שקדם ומל של שבת בערב שבת · הוה מצי לפלוגי בדידי' בין קדם ומל ולא קדם אלא דנקט רבותא בסיפא דמל של אחר השבת בשבת פטור אע"ג דלא עשה מצוה כיון שניתנה שבת לידחות ורישא נמי קמ"ל רבותא דנקט ע"ש אף על גב דעשה מצוה חייב כיון שלא ניתנה שבת לידחות :

באשתו

רבינו חננאל

חטאת כו' אוקימנא בעוקר ומפרש אינו שוחטו אלא לשם שלמים והאי דקתני סיפא ושאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח בשבת שאל להיות בי"ד אם אינן ראויין לפסח כגון שהיו נקבות או זכרים בני שנתים חייב ואם ראוין הן ר' אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר אוקימנא בשטעה כסבור כי הזבח של פסח הוא ששוחט ונמצא שטעה וזבח זבח אחר ועמדה רישא בעוקר שם פסח מעליו ושוחט לשם שלמים וסיפא בטועה [ואמרינן אינו (נ"ל איך) תאמר דרישא בעוקר וסיפא בטועה] והתנן אמר רבי אליעזר ומה אם הפסח שמותר הוא [לעצמו] בעצמו לשוחטו בשבת לשם פסח אלא מפני ששינה שמו ושחטו לשם שלמים חייב שאר זבחים שאסורין לשוחטן בשבת לשמן כששינה את שמן אינו דין שיהא חייב ואם איתא נימא לא דמי רישא בעוקר ולפיכך חייב אי הוה רישא נמי טועה כסיפא לא הוה מחייב מידי ושנינן לר' אליעזר לא שני ליה בין עוקר לטועה לא פריך הכי לר' יהושע שני ליה והכי קאמר ר' יהושע לדידי לא קשיא רישא בעוקר וסיפא בטועה אלא לדידך דלא שני לך בין עוקר לטועה לא אם אמרת בפסח ששינהו לדבר האסור לשחטו בשבת כגון שלמים וכיוצא בהן תאמר בזבחים ששחטן לשם פסח ששינן לדבר המותר לשחטו בשבת והוא הפסח אמר לו ר' אליעזר תמידין ומוספין יוכיחו שמותרין לשחטן בשבת והשוחט זבחים אחרים לשם תמיד בשבת חייב אמר לו ר' יהושע שאני אימורי צבור שכן יש להן [קצבה] כלומר שני תמידין ושני מוספין בכל שבת וכיון שיש להם קצבה מאחר שנשחטו קצבת החובה השאר עומדין באיסור שבת כשאר שאיקראוין לשבת כגון חטאות וכיוצא בהן תאמר בפסח שאין לו קצבה : ואקשי' וכי כל היכא דאית ליה קצבה מחייב ר' יהושע והתנן בפרק ר' אליעזר מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת חייב כו' ומשני ר' אמי כגון שקדם ומל של ערב שבת בשבת ועדיין קטריד בהאי דבשבת הבא דקדים שחטינהו לאימורי צבור ברישא דהא ליכא מידי דטריד ביה. אי הכי ר' מאיר אומר אף השוחט לשם אימורי צבור פטור ואע"ג דקדים שחיט לאימורי צבור והא תני

ר' חייא אמר ר' מאיר לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על שהיו לו שני תינוקות אחד למול ערב וכו' קתני מיהת רישא ושכח ומל של ערב שבת בשבת שחייב נהי נמי דקדים מהליה להאיך דשבת האמר רבי מאיר אע"ג דקדים עבדינהו לאימורי צבור פטור ואמרי' ולטעמיך תקשי לך רישא אסיפא השתא רישא דקתני שכח ומל את של ערב שבת דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה שאפי' עובר זמנו והוא מלו בשבת בן תשעה ימים מכל מקום בר מילה הוא ותקיימה המצוה סיפא דשכח ומל את של אחר שבת בשבת בן שבעת ימים שאע"פ שטעה בדבר מצוה לא עשה מצוה שבן שבעת ימים אינו בר מילה קא פטור ר' יהושע אלא אמרי דבי ר' ינאי רישא דמתני' כגון שקדם ומל את של שבת[בע"ש]דהא לית ליה לשבת הכא דחויה כלל דהא ליכא תורת מילה הכא בשבת כי הדר מהיל ליה להאיך דבערב שבת בשבת לא טועה בדבר מצוה הוא ולא נתנה שבת להדחות

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה א ופ"ב מהלכות שגגות הלכה יא :

מב ב ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ח

מסורת הש"ס

[מנחות מט.]

[כרתות כח. וש"נ]

שבת דף קלז. כריתות יט:

שבת שם [ע"ש]

גי' רש"ל

[מכר' ביבמות לד.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' לישני ליה הכי קאמר כצ"ל ותיבת הכי נמחק :

* הנושא של עקירה בקרבנות יוסיק את ... סוף הפרק

* ע"י יבמות וברכות

* שסיבת החיוב באימורי ציבור הוא בגון שקדם ושחטינהו

* נו הס"ד כמו שנשי' ז"ין אבל בתינוק ... התינוק שזמנו בשבת נימול בערב שבת ולכן אינו דומה למקרה של השוחט לשם אימורי ציבור בשבת שר"מ פוטר

נושא

להסביר למה ברישא חייב (זבור שחיטת קרבן בשבת שלא כדין) ובסיפא לר' יהושע פוטר

מבנה

ר"י א/ס"פ/א

נושא

מח' תנאים טועה בדבר מצוה

אם חייב או פטור

מבנה

△ (מחקב) קושיות

▽ תשובות

* יש להזכיר דלמסקנא באמת לא פוטר אע"ג דקדים שחטינהו לאימורי ציבור וסקושיא מהתינוקות נדחתה

מבנה

◇ ב' מקרים של ב' תינוקות

את כן או' ג' מזן